

ЈЕДНА ПРИЧА О ДИНАРУ

др Верољуб Дугалић
генерални секретар

УДРУЖЕЊЕ БАНАКА СРБИЈЕ п.у.

Далека прошлост

- ПЕРПЕРА – први српски обрачунски новац (Стефан Првовенчани, 1214. г)
- Исплата 140 славонских перпера "дубровачке тежине"
- Први српски новац кован од бакра и сребра у време Стефана Радослава (1228-1233.)

Динар краља Стефана Радослава
1228-1234.

Наличје: Крилати арханђел
Михајло са мачем и канијом.

Лице: Владар у царском оделу са
круном и куглом са крстом у левој руци.

Далека прошлост

- У време краља Владислава (1234-1241.) из једне фунте од 288 г кована су 144 апоена по 2 грама
- Први динари ковани за време краља Уроша (документ из 1281.): *denariorum grossorum de Brescoa*, 1276.

Динар краља Стефана Драгутина 1276-1316.

Лице: Краљ лево и св. Стефан десно, стоје. Краљ, без круне, држи у левој руци свитак а десном прима крстати барјак од св. Стефана.

Наличје: Исус Христос са зрнастим нимбом седи на престолу са високим наслоном.

Динар краља Стефана Уроша II Милутина 1282-1321.

Лице: Краљ са рачвастом круном. У десној руци држи скиптар са крином, а у левој куглу са двоструким крстом.

Наличје: Исус Христос седи на престолу. Обема рукама држи јеванђеље.

Динар краља Стефана Владислава II 1316-1325.

Лице: Краљ са рачвастом круном седи на престолу. У десној руци држи скиптар са крстом на врху.

Наличје: Исус Христос седи на престолу. Обема рукама држи јеванђеље.

**Динар краља Стефана Уроша III Дечанског
1321-1331.**

Лице: Краљ са рачвастом круном. У десној руци држи скиптар са крстом на врху, а у левој балчак мача положеног на крилу.

Наличје: Исус Христос седи са зрнастом нимбом. Левом руком држи јеванђеље.

**Динар краља Стефана Уроша IV Душана
1331-1345.**

Лице: Краљ са куполастом круном, јаше на коњу окренутом надесно. У левој руци држи скиптар са крстом на врху.

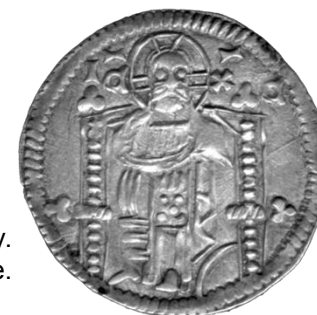

Наличје: Попрсје Исуса Христа. У левој руци држи свитак, десном благосиља

Динар цара Стефана Уроша IV Душана
1346-1355.

Лице: Натпис у четири реда.

Наличје: Исус Христос седи на престолу.
Обема рукама држи јеванђеље.

Динар цара Стефана Уроша V Душана
1355-1371.

Лице: Цар са куполастом круном, седи
на престолу. У десној руци држи
скиптар са крстом.

Наличје: Шлем са челенком и перјаницом
од три пера на врху.

Динар краља Вукашина Мрњавчевића
1365-1371.

Лице: Натпис са пет редова.

Наличје: Исус Христос са зрнастом нимбом. Лево три, а десно четири звезде.

Динар деспота Јована Угљеше
1365-1371.

Лице: Двоглави орао.

Наличје: Исус Христос са зрнастом нимбом. Левом руком држи јеванђеље.

**Динар кнеза Стефана Лазара Прибићевића - Хребељановића
1371-1389.**

Лице: Кнез са куполостом круном. У десној руци држи скиптар са крстом на врху

Наличје: Исус Христос седи на престолу. Обема рукама држи јеванђеље.

**Динар Вука Бранковића
1389-1397.**

Лице: Монограм.

Наличје: Исус Христос стоји у мандорли, левом руком држи јеванђеље, десном благосиља.

Динар деспота Стефана Лазаревића
1402-1427.

Наличје: Христос са зрнастом нимбом стоји у мандорли. У левој руци држи јеванђеље на грудима, а десном испруженом у страну благосиља. Иницијали IC-XC у висини бокова.

Лице: Хоризонтални ћирилични натпис у четири реда.

Динар деспота Ђурђа Бранковића
1402-1456.

Лице: Деспотова глава дата као портрет.

Наличје: Исус Христос стоји у мандорли. Левом руком држи јеванђеље, десном благосиља.

Ново време

- Од 1830. до 1868. на територији Србије у употреби 43 врсте страног новца.
  - златни (царски дукат, француски дукат, папин дукат, махмудија, мека, рушпа, алталики, холандз, шпански и португалски златник);
  - сребрни (крсташ, слепак, орлаш диреклија, стара адлија, нова адлија, фундук стамбол, стари јермилук, нови јермилук, иршлус, грчка драхма, француски талир, таунус, мисирац, стара рубља, форинта, цвајцик здрав, цвајцик бушен, урубија, јузлук, ићилук, безлук, етмишлук, доксанлук, алтлук и дубровачка пуља)
  - бакарни (грош, грошчић, средњи марјаш, велики каурски марјаш и низамчић)

Ново време

- Новчане тарифе - претече курсне листе
- "Највише решење" 1868. о ковању првог новца у Србији по стандардима конвенције из Париза (25. 12. 1865.):
  - финоћа 835/1000 за сребрни а 900/1000 за златни новац
  - 290 mg чистог злата за јединицу националног новца

Ново време

- Пореске паре (1868.) у апоенима од 10, 5 и 1 паре са ликом кнеза Михаила
- Закон о ковању сребрне монете (30.11.1873.) – ПРВИ СРПСКИ ДИНАРИ, апоени од 2, 1 и 0,5 динара, финоћа 835/1000, тежина 10, 5 и 2,5 gr
- Закон о ковању сребрне монете (10.11.1878.) – ПРВИ СРПСКИ ЗЛАТНИ ДИНАРИ, апоени 20 и 10 динара, финоћа 900/1000, тежина 6,45161 односно 3,22580 gr

Развој централног банкарства

- Позни средњи век – карактеристике:
  1. Несклад у односима понуде и тражње племенитих метала
  2. Од VII до XIV века кован само сребрни новац
  3. Држава преузима монопол у ковању новца
  4. "Renovatio monetarum"

Развој централног банкарства

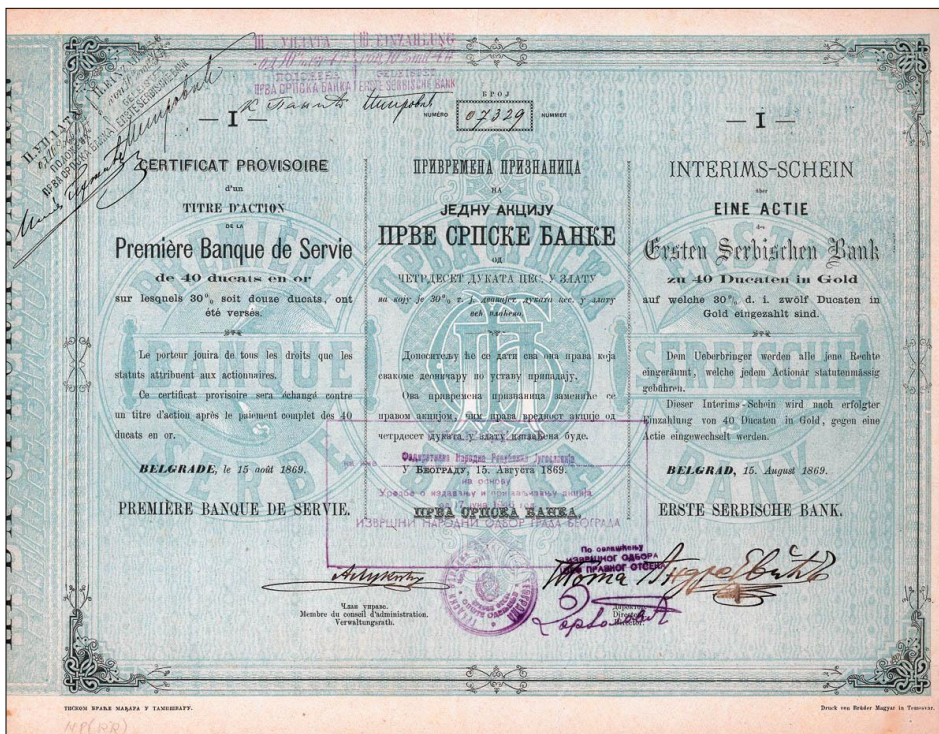
- Прва банка која се бавила емисионим пословима:
Амстердамска банка (1609.)
- Генерална банка (1716.), Џон Лоу.
- Прве банке којима је емисија новца основна делатност:
  - Шведска банка (1668.)
  - Енглеска банка (1694.)
  - Француска банка (1800.)
  - Пруска банка (1847.)

Развој централног банкарства

- Током XVIII века:
  - монометализам сребра (Русија, Немачка, Шпанија, Холандија, Јапан, Индија, Мексико)
  - монометализам злата (Енглеска)
  - биметализам (САД, Француска, Белгија, Швајцарска, Италија)
- Однос злата и сребра 1:15,5
- Оснивање Латинске новчане уније (1865.)

Народна банка

- Прва иницијатива: "Сербске новине" (1845)
- Совет одбио предлог (1858) као нереалан
- Прва српска банка (1869-1871)

Привремена признаница на једну акцију Прве српске банке, 15. август 1869.

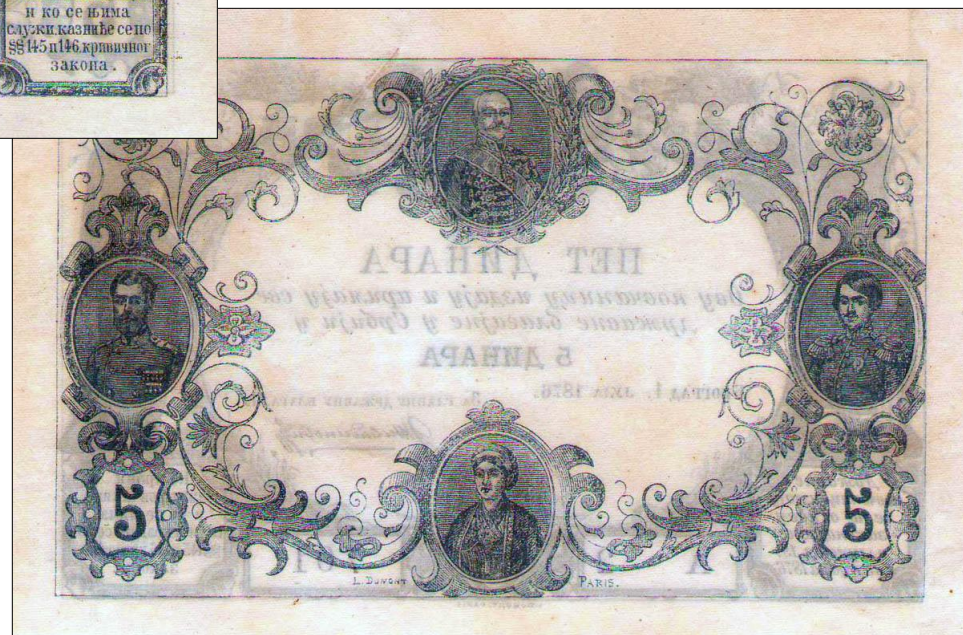

Аверс: Један динар, 1. јул 1876.

Аверс: Пет динара, 1. јул 1876.

Реверс: Пет динара, 1. јул 1876.

Народна банка

- Нови предлози: Констан де Во (1861.), Букио (1879.)
- Дилеме:
  1. Државна или приватна?
  2. Домаћи или страни капитал?
- Закон о Народној банци (6. јануар 1883.)

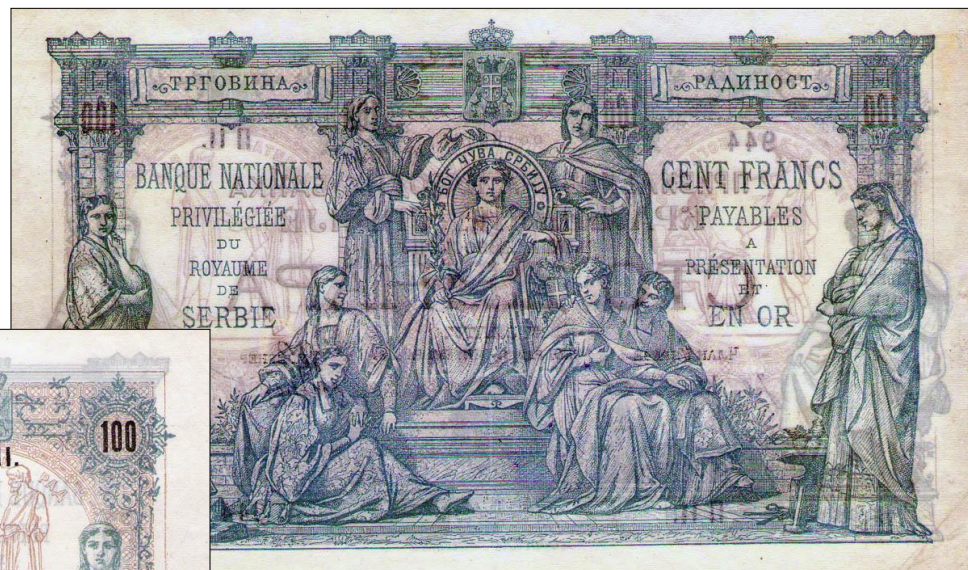
Народна банка

- Капитал: 20.000.000 златних динара; подељен на 40.000 акција по 500 динара
- Упис акција: 38.051 акција
- Уплате: 125 динара по акцији
- Почетак рада: 2/15 јул 1884.

Народна банка

□ Прва српска новчаница

Реверс: Сто динара, 1. септембар 1884.

Аверс: Сто динара, 1. септембар 1884.

Народна банка

- Емисија новчаница: покриће од 40%
- Новчаница од 10 динара у сребру

Аверс: Десет динара, 2. јануар 1893.

Реверс: Десет динара, 2. јануар 1893.

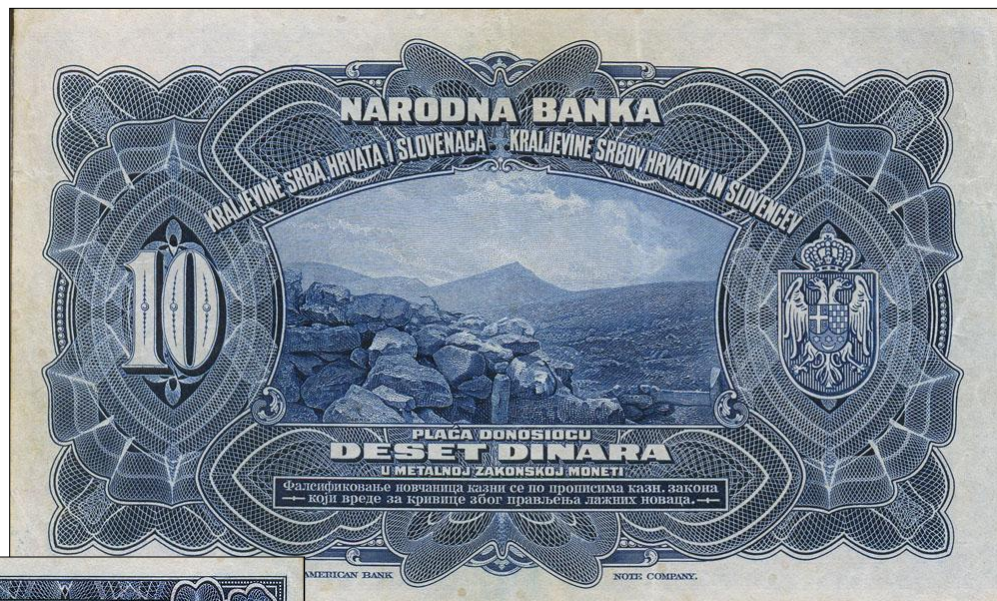

Аверс: Један перпер, 25. јул 1914.

Реверс: Један перпер, 25. јул 1914.

Реверс: Десет динара, 1. новембар 1920.

Аверс: Десет динара,
1. новембар 1920.

Пет долара, 12. октобар 1843.